

A Fővárosi Ítéltábla a Dávid Társas Ügyvédi Iroda (felperesi jogi képviselő címe) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek a Dr. Kiser Dóra Ügyvédi Iroda (alperesi jogi képviselő címe) által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen szerződés részleges érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2018. december 6-án kelt 74.G.40.855/2018/14. számú ítéletével szemben a felperes 15. sorszám alatt benyújtott fellebbezése folytán – tárgyaláson kívül – meghozta az alábbi

r é s z í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és megállapítja, hogy a felperes és az (az alperes jogelődje) között 2008. március 19-i kockázatviselési kezdettel megkötött, kötvényszámú, M. E. befektetéshez kötött életbiztosítási szerződés részét képező M. E. (.....) euró alapú befektetéshez kötött életbiztosítás általános szerződési feltételei 2. § (19) és (25) bekezdésében, a 22. § (2) bekezdésében, és a 24. § (3) és (4) bekezdésében foglalt feltételei érvénytelenek, ezt meghaladóan – az elsőfokú perköltségre is kiterjedően – hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot a 2.960 (kétezerkilencszázhatvan) euró megfizetésére irányuló kereset tekintetében a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja.

A másodfokú perköltséget a felperesnél 23.550 (huszonháromezer-ötszázötven) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjban, az alperesnél 23.550 (huszonháromezer-ötszázötven) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjban és a felperesnél felmerült 75.350 (hetvenötezerháromszázötven) forint összegű fellebbezési illetékben állapítja meg.

A részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes kérelme, az alperes ellenkérelme

[1] A felperes keresete annak megállapítására irányult, hogy az alperes jogelődjével, az A. É. Zrt.-vel 2008. március 19-ei kockázatviselési kezdettel megkötött M. E. befektetéshez kötött életbiztosítási szerződés részét képező M. E. (.....) euró alapú befektetéshez kötött életbiztosítás általános szerződési feltételei (a továbbiakban: ÁSZF) 2. § (19) és (25) bekezdésében, a 22. § (2) bekezdésében, és a 24. § (3) és (4) bekezdésében foglalt kikötései a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 209. § (1)-(4) bekezdése, valamint a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 1. § (1) bekezdés c) és e) pontjai, és a 2. § i) és j) pontjai alapján tisztességtelenek, ezért semmisek. Kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 2.960 euró megfizetésére, amely az első két évi befizetésből az alperes által jogtalanul visszatartott összeg.

[2] Arra hivatkozott, hogy a megjelölt általános szerződési feltételek értelmezhetetlenek, ezért már ebből az okból tisztességtelenek az rPtk. 209. § (4) bekezdéseként idézett azon rendelkezése alapján, amely szerint az általános szerződési feltétel tisztességtelenségét önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos, nem érthető. További érvelése szerint a tisztességtelen kikötés érvénytelen, ahhoz joghatás nem fűződhet, amiből az is következik, hogy az érvénytelen kikötések alapján ellenszolgáltatás nélkül kellene teljesítenie. Ez a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés c) és e) pontjai és a 2. § i) és j) pontjai alapján is a hivatkozott kikötések tisztességtelenségét eredményezi. Kifejtette, hogy az ÁSZF 2. § (25) bekezdésében foglalt rendelkezés kezdeti költségről szól, de abból nem állapítható meg, hogy mi ez a költség és mennyi az összege, és mindez a 2. § (25) bekezdésében hivatkozott, az ÁSZF 4. számú mellékletéből sem állapítható meg. A 4. számú melléklet 13%-os kezdeti költségelvonást említ, de azt az alperes nem pénzben, hanem darabszámban érvényesíti, előre meg nem határozható darabáron, és elhallgatva, hogy ezzel az éves árfolyamnövekményt is elvonja a vele szerződő fogyasztótól. Álláspontja szerint a kezdeti költségnek a kezdés pillanatában egyértelműen, félreérthetetlenül, euróban meghatározott összegnek kellene lennie. Felhívta a figyelmet arra is, hogy a 13%-os kezdeti költséget az ÁSZF 2. számú melléklete nem tartalmazza. Az ÁSZF 2. § (25) bekezdésében foglalt rendelkezés a 2. § (16)-(20) és (27) bekezdésében, a 22. § (2)-(3) bekezdésében és a 24. § (3)-(4) bekezdésében foglaltakkal együtt értelmezve sem érthető. Ez a költségalkalmazás tisztességtelen és megtévesztő. Az alperes jogelődje nem hívta fel a figyelmet arra, hogy a vele szerződő fogyasztó teljes mértékben elveszíti az első két év befizetéseit, ha előbb szűnik meg a szerződése (ÁSZF 22. §-ában foglalt díjmentesítés szabályai), és arra sem, hogy egyoldalúan határozott meg egy olyan átláthatatlan, rejtett költséget az egyébként észszerűnek tűnő költségeken felül, amely a befizetéssel egyenesen arányosan növekszik, azaz bármilyen magas összeget fizet be a fogyasztó, az első két év befizetéseit teljesen elveszítheti. Az alperes attól függetlenül vonja le a kezdeti költséget, hogy ténylegesen merült-e fel költsége, és a fogyasztó részére nyújtott-e ezért ellenszolgáltatást. Álláspontja szerint az alperes jogelődje a felszámított költség ellenében a kimutatások elkészítésén túl csupán minimális befektetési szolgáltatást végzett, kockázatot viszont az ÁSZF 7. § (1)-(2) bekezdésében és a 14. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezésekből következően nem vállalt.

[3] Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Álláspontja szerint az ÁSZF támadott kikötései az ÁSZF egyéb rendelkezéseit is figyelembe véve pontos, érthető, egyértelmű tájékoztatást tartalmaznak a szerződéből eredő költségekről és a visszavásárlási összeg mértékéről. Önmagában az a tény, hogy a felperes ezeket a rendelkezéseket nem érti, nem teszi azokat tisztességtelenné. Amennyiben pedig a támadott kikötések érvénytelenek volnának, a felperes akkor sem követelhetné a befizetett díjak visszafizetését, mert a biztosítási szerződés tartama alatt kockázatban állt, azaz teljesített.

Az elsőfokú bíróság határozata

[4] A Fővárosi Törvényszék a 2018. december 6-án kelt 74.G.40.855/2018/14. számú ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 127.000 forint ügyvédi munkadíjat.

[5] Ítéletének indokolásában tényként állapította meg, hogy a felperes mint szerződő fél és biztosított 2008. március 2-án – biztosításközvetítő közbenjárásával –

életbiztosításra vonatkozó írásbeli ajánlatot tett az A. B. Zrt.-nek. A biztosító az ajánlatot elfogadta, és a létrejött szerződésről 2008. március 21-én a 00137945 számú M. E. V. biztosítási kötvényt állította ki. A biztosító a szerződést 2013. március 20. napjával kényszerdíjmentesítette, erről a 2014. március 24-én kelt levelében tájékoztatta a felperest. A biztosító 2014. április 8-án egységkimutatást készített a tranzakciókról, díjtételekről és a szerződés aktuális értékéről, majd az általa készített 2014. október 4-i záróegyenleg alapján 5973 euró visszavásárlási összeget fizetett ki a felperesnek. A felperes vitatta a biztosító elszámolását, a felek közötti egyeztetések nem vezettek eredményre.

[6] Az A. Biztosító Zrt. 2015. november 2-án beolvadt az alperes társaságba.

[7] Az elsőfokú bíróság ítéletében ismertette az ÁSZF keresettel érintett alábbi kikötéseit:

[8] A 2. § [A befektetési egységalapokkal kapcsolatos fogalmak és eljárások] (19) bekezdése szerint „A szerződő számláját terhelő rendszeres költségek az alábbi a) pontban meghatározott költségek, amelyeket a biztosító a b) és c) pontokban foglaltaknak megfelelően von le a befektetési egységalapokból.

a) A szerződő számláját a szerződés létrejöttkor a kockázatviselés kezdetére visszamenő hatállyal, illetőleg minden további biztosítási hónapfordulón:

- a nyilvántartási díj terheli, illetőleg

- a havi kockázati díj, valamint a kiegészítő biztosítás(ok) havi díja terhelheti.

b) A befektetési egységalapok között a szerződő alszámláin lévő befektetési egységek értékével arányosan szétosztott költségeket a biztosító a befektetési egységek vételi árán váltja át befektetési egységekké, és azokat vonja le a befektetési egységalapokból.

c) Ameddig a költségek érvényesítésére elegendő felhalmozási befektetési egység áll rendelkezésre, addig a biztosító a költségeket felhalmozási befektetési egységből vonja le. Ellenkező esetben a biztosító a költségek érvényesítéséhez szükséges kezdeti befektetési egységeket felhalmozási befektetési egységekké váltja át a még el nem számolt kezdeti költségek azonnali érvényesítésével.

[9] A 2. § (25) bekezdése szerint „Kezdeti költség: a biztosító a szerződéssel kapcsolatos kezdeti költségeinek fedezetére a biztosítás tartamának első 10 évében a kezdeti befektetési egységek számát évente a biztosítási évfordulón a 4. számú mellékletben meghatározott százalékkal csökkentti minden befektetési egységalapban. A 10 év letelte után a megmaradt kezdeti befektetési egységeket felhalmozási befektetési egységekké váltja át.”

[10] A 22. § [Díjmentesítés] (2) bekezdése értelmében a biztosító a díjmentesítés napjával a biztosítás kezdeti befektetési egységeit felhalmozási befektetési egységekké váltja át az el nem számolt kezdeti költségek azonnali érvényesítésével.

[11] A 24. § [Visszavásárlás] (3) bekezdése alapján a biztosítási szerződés megkötésétől számított két év díjjal fedezett tartamon belül a visszavásárlási összeg meghatározásához a biztosító a meg nem képzett kezdeti befektetési egységek mértékéig a felhalmozási befektetési egységeket kezdeti befektetési egységekként kezeli.

[12] A 24. § (4) bekezdése szerint a visszavásárlási összeg a szerződő számláján nyilvántartott kezdeti és felhalmozási befektetési egységek, igény bejelentését követő első értékelési napon megállapított vételi áron számított összeértékének a 4. számú mellékletben meghatározott százaléka.

[13] Az ÁSZF 2. számú melléklete tartalmazta a szerződés költségeinek és minimális díjainak 2007. július 20-tól hatályos értékeit, a 3. számú melléklet szabályozta a havi kockázati díjrátákat, a 4. számú melléklet 3. pontja a visszavásárlás esetén alkalmazott százalékos értékeket. A 4. számú melléklet 2. pontja szerint a kezdeti költségelvonás nagysága az módozat mellett, 15-20 éves tartamnál 13%.

[14] Az elsőfokú bíróság ítéletének jogi indokolásában ismertette az rPtk. 209/A. § (2) bekezdését és a 2009. május 22-től hatályos 209. § (4) bekezdését. A Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés c) pontjához kapcsolódóan megállapította, hogy az általános szerződési feltételek között nincs olyan, amely a fogyasztót teljesítésre kötelezte volna az esetre, ha a biztosító nem teljesíti a szerződést. A Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés e) pontjához kötődően megállapította, hogy nincs olyan feltétel a vizsgált pontok között, amely ellenszolgáltatás nélküli szolgáltatásról szól. A Korm. rendelet 2. § i) pontját illetően hangsúlyozta, hogy ez az eset sem áll fenn, mert a felperes számára a visszavásárlási összeget kifizette az alperes, annak mértékét a felperes egyébként nem vitatta, az a szerződés alapján történt, és az ÁSZF 24. §-a szabályozza a visszavásárlást. A Korm. rendelet 2. § j) pontjának vizsgálata során megállapította, hogy a feltételek között nincs olyan tartalmú, amely túlzott mértékű pénzösszeg fizetésére kötelezné a biztosítóval szerződő felet (a fogyasztót) arra az esetre, ha nem teljesít vagy nem szerződésszerűen teljesít. Itt elszámolásról szóló rendelkezésekről van szó, így a Korm. rendeletre történt felperesi hivatkozások nem alaposak.

[15] A továbbiakban az rPtk. 2009. május 22-től hatályos 209. § (4) bekezdésére utalva megállapította, hogy nincs olyan szerződési feltétel, amely nem világos és nem érthető. Az ÁSZF 2. § (19) bekezdése azt tartalmazza, hogy a szerződő számláját milyen rendszeres költségek terhelik és, hogy azokat hogyan vonja le az alperes. A befektetési egységek és a befektetési egységek vételi ára definiált fogalom, az előbbit a 2. § (6) bekezdésében, a másikat a 2. § (10) bekezdésében szabályozza az ÁSZF. Az ÁSZF úgy épül fel, hogy abban a 2. §-ban fogalmak szerepelnek, azokat is megtekintve lehet értelmezni egy-egy szerződési feltételt. A 2. § (25) bekezdése a kezdeti költséget definiálja, felhívva a 4. számú mellékletet, amelyben egyértelműen rögzíti a 13%-ot. Ezzel csökkenthette a kezdeti befektetési egységek számát az alperes a szerződés első tíz évében. A 4. számú melléklet meghatározza, hogy mi az eljárás tíz évet követően, a feltétel egyértelmű. A 22. § (2) bekezdése a díjmentesítéshez kötődően egyértelműen tartalmazza az elszámolás módját, míg a 24. § (3)-(4) bekezdései a

visszavásárlásról rendelkeznek. A 24. § (3) bekezdésben a két év díjjal fedezett tartamon belüli visszavásárlási összeg meghatározásáról van szó, ehhez kötődően a 2. § (17) bekezdése megtekintésével értelmezhető a 21. § (3) bekezdés. A 23. § (4) bekezdése szintén egyértelműen tartalmazza az elszámolás módját, míg a 7. § (1)-(2) bekezdései a biztosítási szolgáltatásokról szólnak. A 14. § (2) bekezdése rendezi a kockázatviselés kezdetét, a 2. § (21), (22) és (23) bekezdéseiben foglalt fogalmak definiálása érthető. A 2. § (22) bekezdése felhívja a 3. számú mellékletet, ahol a kockázati díj rátákat sorolja fel. A felperesnek az a hivatkozása, hogy az alperes a költségért a kimutatások elkészítésén túl minimális befektetési ellenszolgáltatást végzett, sőt még kockázatot sem vállalt, nem állapítható meg az ÁSZF alapján.

[16] A felperes által indítványozott szakértő kirendelését az elsőfokú bíróság szükségtelennek tartotta. Ezt azzal indokolta, hogy a felperes a visszavásárlási összeg mértékét nem vitatta, az pedig, hogy a felperes által támadott pontok világosak-e és érthetőek-e nem szakkérdés, ebben a bíróság maga foglalt állást. A kifejtett indokok miatt a továbbiösszecszerzési vizsgálatot nem tartotta szükségesnek.

Fellebbezési kérelem, fellebbezési ellenkérelem

[17] Az elsőfokú ítélet elleni fellebbezésében a felperes elsődlegesen az ítélet megváltoztatásával keresetének teljesítését, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását kérte.

[18] Álláspontja szerint az elsőfokú ítélet tényállása és a jogi indokolás hiányos. Utalt a biztosításközvetítő tanúvallomására, amelyből álláspontja szerint kiderül, hogy maga sem volt tisztában a szerződés részleteivel, egyetlen célja az volt, hogy felvehesse az általa befizetett első két év díjának 30%-át mint jutalékot. Ez bizonyítékul szolgál arra, hogy az alperes a vele szerződő fél befizetett pénzéből az első két évnyi összeget nem a szerződő fél javára szolgáló szerződésben felajánlott befektetésre fordította, hanem olyan jutalék kifizetésére, amelyre a szerződés nem adott lehetőséget. Tisztázatlan maradt a kezdeti költség fogalma és nyilvántartása is. Utalt a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény 8. § (2) bekezdésére és arra, hogy a szerződés az ítélet szerint sem életbiztosítás, hanem hosszú távú pénzügyi befektetés, ezért elvárható, hogy a bíróság levonja ennek a jogkövetkezményét. Érvelése szerint a jogszabály minden pontjának egyetlen költség felel meg a szerződésben: az, amely a szerződés létrehozása érdekében felmerült kezdeti költséget 172 euró összegben, indexálás után pedig 185 euróban határozza meg a 4. számú mellékelt utolsó sorában. Ezen felül további pontatlan, rejtett költségek meghatározásra nincs jogszabályi lehetőség. Az alperes által a kezdeti költség nagyságaként hivatkozott 2. § (25) bekezdése csak a kezdeti költség elszámolásának a módszerét tartalmazza. Ezt az elsőfokú bíróság is megállapította, majd saját magának ellentmondva mégis elfogadta a kezdeti költség nagyságának meghatározásaként is, figyelmen kívül hagyva a 185 euró limitet. A 2. § (25) bekezdésében leírt elszámolási módszer még iránymutató sem lehet a várható költség nagyságára, mert értéke a kezdő befizetés függvényében 750 euró, 1.500 euró, 3.000 euró, így önmagának akár a négyszerese is lehet. Az ehhez rendelt aktuális árfolyam tíz év távlatában megbecsülhetetlen. Kifejtette, hogy az alperes nem a befizetett 1500 euró 13%-át vonja el, hanem az 1500 eurós befizetésből vásárolt befektetési jegyek 13%-nyi darabszámának, vagyis 195 darabnak a biztosítási évfordulón irányadó aktuális árfolyamának szorzatát. Ez a tény

azonban a szerződés fennállása során soha nem derült ki, mert az alperes a 2. § (25) bekezdésében foglaltak szerint soha nem adott a biztosítási évfordulón aktuális elszámolást. Mindezek alapján kérte a 185 euró összegű, kiszámítható kezdeti költségen felül elvont, általa elsőfokú eljárás során kiszámolt és részletesen alátámasztott kereseti összeg visszafizetésére kötelezni az alperest.

[19] Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta meg a visszakövetelt összeg alapjául szolgáló számítása és az alperes által előadott költségszámítási módok közötti ellentmondást. Előadta, hogy az alperes 2 euró levonási díjat rögzít, egyezően a szerződés melléklete szerinti összeggel. Az ezt a levonást pontosan szabályozó 2. § (19) bekezdés c) pontja – ellentétesen a 2. § (25) bekezdésével és ezzel komoly értelmezési problémát okozva – úgy rendelkezik, hogy a 2 euróra is értelmezhető kezdeti költség levonás az első két évben befizetett pénz meglétét tagadva csak a harmadik évi befizetést engedi használni, amely esetben a 2 euró egy évi kamattal növelve 2,26 euró, két évi kamattal növelve 2,56 euró lenne. Az alperes azonban az elszámolásban 8,04 eurót érvényesít, és az elsőfokú bíróság ezt az ellentmondást nem oldotta fel. Kérte, hogy a másodfokú bíróság a jogszabályokat vesse össze a szerződéssel, illetve annak pénzügyi lefolyásával és állapítsa meg, hogy a befektetés eredményéből elvont 34%-nyi elvonás tisztességes-e.

[20] Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult, annak helyes indokaira hivatkozott.

[21] A Fővárosi Ítéltábla a 2019. április 24-én hozott 13.Gf.40.099/2019/4. számú végzésével a per tárgyalását az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) előtt C-621/17. számon indított előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig felfüggesztette. Az EUB a C-621/17. számú ügyben 2019. október 3-án ítéletet hozott, erre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az eljárást folytatta.

[22] A folytatódó másodfokú eljárásban a felperes a fellebbezési kérelmét fenntartotta. Az EUB C-621/17. számú ügyben hozott ítéletére tekintettel kifejtette, hogy az abban foglaltakból következően a szerződéskötéskor a szerződéshez kapcsolódó összes költség összegét számszerűsíthetően meg kell adni. A felek szerződése azonban ennek a követelménynek nem felel meg, mert az összes költség összegét nem az ÁSZF 2. § (25) bekezdése, hanem a 2. számú melléklet utolsó előtti sora tartalmazza. Álláspontja szerint az ÁSZF 2. § (25) bekezdése szerint levont költségek mögött nincs sem valódi, sem látszat-, sem teljes, sem többlet-, sem arányos szolgáltatás. A 2. § (25) bekezdése szerinti levonás nem az alperes által hivatkozott ellenszolgáltatás körébe tartozó szolgáltatás ellenértéke, sem gazdaságilag, sem jogilag nem indokolható a levonás, és a levont összeg kiszámítása sem lehetséges. Ezen túlmenően a levonás aránytalan a tőkeösszeghez képest. A kezdeti költség számítása nem átlátható, mert az nem egyszerűen adott tőke évi kamata, hanem egy átláthatatlan, értelmezhetetlen, kiszámíthatatlan következtetés. A 2. § (25) bekezdésében foglalt feltétel a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő, a feltétel elhelyezkedése (elrejtve a szövegben), meghatározhatatlansága és az ellenszolgáltatás hiánya okán.

[23] Az alperes a fellebbezési ellenkérelmét fenntartotta. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a keresettel támadott szerződéses kikötések

a szerződés egyéb rendelkezéseivel együttesen értelmezve világosak és érthetőek, az rPtk-nak az elsőfokú bíróság által hivatkozott 209. § (4) bekezdése, valamint a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés c) és e) pontjai és a 2. § i) és j) pontjai alapján nem tisztességtelenek, ezért további összegszerűségi vizsgálat nem volt szükséges. Az ÁSZF az egyes költségek mértékét és számítási módját tartalmazza, ennek nem mond ellent az a tény, hogy az egyes költségek mértékét a melléklet tartalmazza. A peres eljárás során a szerződés teljes tartamára vonatkozó elszámolást csatolta és a felperessel egyeztetést folytatott. Ennek eredményeként a felperes úgy nyilatkozott, hogy az elszámolás összhangban áll az ÁSZF-fel, csupán a költségek mértékét vitatja, ami hatással van az elszámolás mértékére.

[24] Álláspontja szerint az ÁSZF 2. § (25) bekezdése világos és érthető, az éves elszámolás minden biztosítási évfordulón tartalmazta a kezdeti költség érvényesítésének a mértékét. A szerződés nyilvántartási díjának és kockázati díjának összegét az ÁSZF 2. § (19) bekezdés c) pontja értelmében a felhalmozási befektetési egységekből vonja el, amennyiben pedig a szerződésnek felhalmozási befektetési egysége nincs, akkor a kezdeti befektetési egységeket felhalmozási befektetési egységekké váltja át és a költségeket az azok mértékéig átváltott felhalmozási befektetési egységekből érvényesíti. Ez a költség-érvényesítés a kezdeti befektetési egységek számának csökkentésével jár, ezért a kezdeti befektetési egységek darabszáma havonta csökken a nyilvántartási díj és a kockázati díj érvényesítéséhez szükséges darabszámmal. A biztosítási évfordulón kiszámítja, hogy a fenti költségek elvonása milyen mértékben csökkentette a kezdeti befektetési egységeket, és az évfordulón a megmaradt kezdeti befektetési egységek számát 13%-kal csökkenti. Az elsőfokú eljárás során csatolt elszámolás ennek megfelel. Önmagában az a tény, hogy a kezdeti költségért járó ellenszolgáltatást – amely a felperes által is ismerten a szerződéskötési költség – az ÁSZF nem tartalmazza, a felperes tényállításával ellentétesen a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben nem idéz elő jelentős egyenlőtlenséget a felperes fogyasztó kárára a jóhiszeműség követelményével ellentétesen.

A másodfokú bíróság döntése és jogi indokai

[25] A veszélyhelyzet során érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedések újbóli bevezetéséről szóló 112/2021. (III.6.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Veir. II.) 27. § (1) bekezdése alapján a jelen perben alkalmazni kellett a Veir. II. rendelkezéseit. A Veir. II. 21. §-a szerint a veszélyhelyzet ideje alatt az rPp. rendelkezéseit, továbbá a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény rendelkezéseit a Veir. II.-ben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A másodfokú bíróság ezért a Veir. II. 27. § (1) bekezdése alapján a 2021. március 11-én kelt 13.Gf.40.065/2021/4. számú végzésével értesítette a feleket a fellebbezés tárgyaláson kívüli elbírálásáról. A Veir. II. 27. § (1) bekezdése alapján a másodfokú bíróság a fellebbezést tárgyaláson kívül bírálta el.

[26] Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt az rPp. 228. § (4) bekezdése szerint jogerőre emelkedett rendelkezése, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet teljes egészében bírálta felül.

[27] Az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával a kereset teljesítése iránti fellebbezés alapos.

[28] A felperes a keresettel támadott kikötések tisztességtelenségét elsődlegesen az rPtk.-nak arra a rendelkezésére alapította, amely szerint az általános szerződési feltétel tisztességtelenségét önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos, nem érthető. Az ebből levezetett, a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés c), e) és a 2. § i), j) pontjaira alapított jogi érvelésének lényege az volt, hogy a tisztességtelen kikötés semmis, ahhoz joghatás nem fűződhet, ezért az alperes részéről az érvénytelen kikötésen alapuló pénzvisszatartás a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés c) pontja, az ellenszolgáltatás nélküli szolgáltatás visszakövetelésének a kizártsága pedig a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés e) pontja és a 2. § i) és j) pontjai alapján tisztességtelen.

[29] A másodfokú bíróság elsődlegesen azt emeli ki, hogy a keresetet az rPtk.-nak a szerződés létrejöttének időpontjában (az adott ügyben az rPtk. 537. § (1) bekezdése alapján 2008. március 18-án) hatályos rendelkezései alapján kellett elbírálni, a keresettel támadott szerződéses feltételek semmisségét (tisztességtelenségét) a szerződés megkötésének időpontjában kellett vizsgálni (6/2013. PJE határozat III. 2. pont). Az rPtk. 209. § (4) bekezdésének a felperes által hivatkozott tartalmú rendelkezését – amely szerint az általános szerződési feltétel és a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt feltétel tisztességtelenségét önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos vagy nem érthető – a Polgári Törvénykönyv és a Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelet, valamint ezzel összefüggésben más törvények egyes rendelkezéseinek módosításáról szóló 2009. évi XXXI. törvény 1. § (2) bekezdése iktatta be az rPtk.-ba, a rendelkezés 2009. május 22-én lépett hatályba. A perbeli szerződés létrejöttének időpontjában hatályos rPtk. a hivatkozott szabályt nem tartalmazta, ezért az elsőfokú bíróság tévesen hivatkozott az ítéletében az rPtk.-nak a szerződéskötés időpontjában nem hatályos rendelkezésére. Ennek ellenére az elsőfokú ítélet érdemben felülbírálható volt, mert az elsőfokú bíróság a felperes által is tévesen hivatkozott, az rPtk. 2009. május 22-től hatályos 209. § (4) bekezdésére alapított tisztességtelenségi ok körében a keresettel támadott kikötések érthető és világos voltát megvizsgálta, és az ezzel kapcsolatos következtetéseit az elsőfokú ítéletben ismertette. Ezen túlmenően a Korm. rendelet felperes által hivatkozott rendelkezései alapján is vizsgálta a keresettel támadott kikötések tisztességtelenségét, de a felperes e hivatkozását sem találta alaposnak. A felperes azonban az elsőfokú ítélet elleni fellebbezésében a Korm. rendeleten alapuló tisztességtelenségi okokra már nem hivatkozott, az elsőfokú bíróságnak a támadott kikötésekkel kapcsolatos, a Korm. rendelet alapján levont jogi következtetéseit nem sérelmezte, ezért a másodfokú bíróság a fellebbezési kérelem és a kérelem indokainak korlátai között, kizárólag az rPtk.-ra alapított tisztességtelenségi okok tekintetében bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét.

[30] Az elsőfokú bíróság a keresettel támadott általános szerződési feltételek tisztességtelenségének vizsgálatához szükséges bizonyítást lefolytatta, a szerződés létrejötté, a szerződéskötés körülményei és a szerződés tartalma körében a tényállást helytállóan állapította meg, de az érdemi döntésével a másodfokú bíróság nem értett egyet.

[31] Az rPtk.-nak a szerződéskötés időpontjában hatályos, jelen perben alkalmazandó 209. § (1) bekezdése szerint tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél

hátrányára állapítja meg. A 209. § (2) bekezdése alapján a feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát. A 209. § (4) bekezdése értelmében a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre. A 209/A. § (2) bekezdése alapján fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, továbbá a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalt tisztességtelen kikötés semmis. A semmisségre csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni. Az rPtk-nak a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó szabályai a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelve (a továbbiakban: Irányelv) harmonizálását szolgálják [rPtk. 688. § a) pont].

[32] Az uniós jog a Lisszaboni Szerződést jóváhagyó kormányközi konferencia Záróokmányának 17. számú mellékletében vállaltak szerint elsőbbséget élvez minden tagállamban. Ebből következően a nemzeti, adott esetben az Irányelv átültetéséről gondoskodó jogszabályokat az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-14/83. számú ítéletében kifejtettek szerint a bíróságok az Irányelv szövegének és céljának megfelelően kötelesek értelmezni. Az rPtk. tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó szabályait ezért az uniós joggal összhangban, az uniós jog elsőbbségére és az EUB ítélkezési gyakorlatára tekintettel kell alkalmazni. Az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban kifejtett álláspontja ugyanis a tagállami bíróság számára kötelező jelleggel magyarázza és pontosítja az uniós jogszabály jelentését és terjedelmét, ahogy azt annak hatálybalépésétől kezdődően értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna [C-92/11. számú ítélet 58. pont].

[33] A másodfokú bíróság a határozatának meghozatala során figyelembe vette az EUB C-621/17. számú Kiss ítéletében és a C-26/13. számú Kásler ítéletében megfogalmazott szempontokat.

[34] A másodfokú bíróság a C-26/13. számú ítélet 49. és 50. pontjában kifejtettekre tekintettel állapította meg, hogy a perbeli általános szerződési feltételeknek megfelelő tartalommal létrejövő, befektetéssel vegyes életbiztosítási szerződés esetében a keresettel támadott kikötések nem minősülnek sem a főszolgáltatást megállapító, sem a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződéses feltételnek, ezért nem tartoznak az Irányelv 4. cikke (2) bekezdése, illetve az rPtk. 209. § (4) bekezdésének hatálya alá. Az rPtk. 536. § (1) bekezdésében foglaltakból következően életbiztosítási szerződés alapján a biztosító rendelkezésre állásból és a biztosítási esemény bekövetkezése esetén nyújtandó biztosítási szolgáltatásból (a szerződésben meghatározott összeg megfizetéséből) álló főszolgáltatása ellenértékeként a szerződő fél díj fizetésére köteles. Az ÁSZF 7. §-a szerint a biztosítási díj a biztosító által vállalt kötelezettség ellenértéke, a díjfizetés szabályait az ÁSZF 8. §-a tartalmazza. A felek megállapodhatnak a díj fizetésén felül más fizetési kötelezettségben is (például meghatározott költségek megfizetésében), de az nem minősül a főszolgáltatás ellenértékének, ezért az erre vonatkozó rendelkezés tisztességtelensége vizsgálható.

[35] Az EUB a C-621/17. számú ítélete 48. pontjában – a korábbi joggyakorlatát összegezve – kimondta, hogy a nemzeti bíróságnak egy szerződéses rendelkezés

tisztességtelenségének vizsgálatakor azt kell megítélnie, hogy az megfelel-e a világos és érthető megfogalmazás (átláthatóság) követelményének, nem főszolgáltatásra vonatkozó kikötés esetén ezen túlmenően a jóhiszeműség és az egyensúly (arányosság) elvének. Az EUB ítélezési gyakorlata szerint az átláthatósági követelményt úgy kell értelmezni, hogy az érintett feltételnek nem csak nyelvtani szempontból kell érthetőnek lennie a fogyasztó számára, hanem szükséges az is, hogy a fogyasztónak módja legyen egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket [C-621/17. számú ítélet 37. pont és az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat]. Ebből azonban nem következik, hogy a fogyasztóval szerződő félnek kötelessége a szerződésben részletezni a szerződés valamely feltételében vagy feltételeiben előírt költség ellenében nyújtott valamennyi szolgáltatás jellegét. Tekintettel azonban az Irányelvben megfogalmazott fogyasztóvédelmi célkitűzésre fontos, hogy a ténylegesen nyújtott szolgáltatások jellege a teljes egészében tekintett szerződésből észszerűen érthető vagy levezethető legyen. Ezen kívül a fogyasztónak képesnek kell lennie annak ellenőrzésére, hogy nincs-e átfedés a különböző költségek, vagy az azok ellenében nyújtott szolgáltatások között [C-621/17. számú ítélet 43. pont és az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat]. Mindezek megvalósulásának értékelése az adott ügyben eljáró bíróság feladata [C-621/17. számú ítélet 44. pont és az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat].

[36] Az Irányelv 4. cikkének (1) bekezdése és azt a magyar jogba átültető rPtk. 209. § (2) bekezdése alapján adott általános szerződési feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát.

[37] Az elsőfokú bíróság a keresettel támadott kikötések vizsgálata során eleget tett annak, hogy a kikötéseket nem önmagukban, hanem az ÁSZF más feltételeivel együtt vizsgálta. Ennek során azonban csupán annak megvizsgálására szorítkozott, hogy az érintett feltételek nyelvtani szempontból érthetőek-e, de nem vizsgálta meg, hogy azok eleget tesznek-e az érthetőség (átláthatóság), valamint a jóhiszeműség és az egyensúly (arányosság) követelményének, ezért téves következtetésre jutott.

[38] A keresettel támadott szerződéses kikötések tisztességtelenségének vizsgálata során nem lehet figyelmen kívül hagyni a szerződés tárgyát képező életbiztosítás speciális jellegét és az alperes által e szerződés alapján nyújtott szolgáltatás természetét [Irányelv 4. cikk (1) bekezdés, rPtk. 209. § (2) bekezdés]. A szerződéskötés időpontjában hatályban volt, a biztosítóról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény (a továbbiakban: rBit.) 3. § (1) bekezdés 4. pontja szerint a befektetési egységekhez kötött életbiztosítás (unitlinked) olyan életbiztosítási termék, amelynél a biztosító a biztosítási szerződés alapján képzett biztosítástechnikai tartalékot az általa létrehozott, önálló befektetési politikával rendelkező, elkülönítetten kezelt – azonos értékű, elméleti elszámolási részekből (befektetési egységekből) álló – eszközállományokba (eszközalapokba) vagy más, befektetési alapkezelésre jogosult társaság által kezelt befektetési alapokba helyezi befektetés céljából, a szerződő választásától függően, a szerződésben előre meghatározott szabályok szerint. Az alperes az elsőfokú eljárás során (2015. augusztus 6-án kelt 8.G.41.335/2015/13. számú beadvány) a befektetéshez kötött életbiztosítási szerződések természetével kapcsolatban azt adta elő, hogy ezek a szerződések hosszú távra jönnek létre, és ezekben a felek jogait és kötelezettségeit, a szolgáltatást és az ellenszolgáltatást is legalább 15 év időtartamra szabályozzák. Ennek megfelelően a biztosító a díjait és a költségeit is erre a hosszú

időtartamra kalkulálja, és a szerződésben kitűzött futamidő letelte előtt megszüntetett vagy díjmentesített szerződésre a teljes futamidőre kiszámolt költségeit vonja le. Az életbiztosítás hosszú távú jellegére tekintettel a szerződés idő előtti megszüntetése a szerződő fél részéről veszteséggel jár, a kezdeti években történő megszüntetés pedig akár az addig befizetett díjak teljes elvesztését is eredményezheti. Álláspontja szerint a befektetési egységekhez kötött életbiztosítási szerződés esetén a felek jogai és kötelezettségei hosszú távon egyensúlyban állnak. Ha azonban a biztosítóval szerződő fél a 15 év lejáratára előtt meg akarja szüntetni a szerződést és a visszavásárlás mellett dönt, akkor éppen a szerződő fél egyoldalú lépése borítja fel ezt az egyensúlyt, amelynek a kiegyensúlyozására szolgál az első két évben befizetett díjakból képzett befektetési egységek meghatározott hányadának a visszatartása a biztosító részéről. Érvelése szerint ez nem az általa alkalmazott egyedi feltétel jellemzője, hanem az adott életbiztosítási termékre jellemző piaci gyakorlat, amelynek következményeire a pénzügyi intézmény neve (a továbbiakban: pénzügyi intézmény) is felhívja a fogyasztók figyelmét a saját online felületén elérhető, a befektetési egységekhez kötött életbiztosításról szóló általános tájékoztatóban.

[39] A másodfokú bíróság az alperes fentiekben ismertetett előadását is szem előtt tartva vizsgálta a keresettel támadott szerződéses kikötések tisztességtelensége kapcsán többek között azt is, hogy az alperes által egyoldalúan megfogalmazott általános szerződési feltételek eleget tesznek-e annak a követelménynek, hogy abból a fogyasztó előre láthassa a keresettel támadott kikötéseknek azt az őt érintő, jelentős gazdasági következményét, hogy „az életbiztosítás hosszú távú jellegére tekintettel a szerződés idő előtti megszüntetése a szerződő fél részéről veszteséggel jár, a kezdeti években történő megszüntetés pedig akár az addig befizetett díjak teljes elvesztését is eredményezheti” aminek az a magyarázata, hogy „a biztosító a díjait és a költségeit is (...) hosszú időtartamra kalkulálja, és a szerződésben kitűzött futamidő letelte előtt megszüntetett vagy díjmentesített szerződésre a teljes futamidőre kiszámolt költségeit vonja le.”

[40] A másodfokú bíróság kiemeli, hogy a fogyasztótól valóban elvárható, hogy egy hosszú távra szóló szerződés megkötése előtt tájékozódjon az adott biztosítási termék lényeges jellemzőiről. A fogyasztó által különféle forrásokból (például a biztosítási piaci szervezetek felügyeleti szerveként eljáró MNB online felületén) elérhető általános termékinformációk azonban nem helyettesítik a biztosító által valamely konkrét szerződés tárgyát képező biztosítási termékre vonatkozó tájékoztatást. Az EUB ítélezési gyakorlatából következően magának a fogyasztóval szerződő félnek adott tájékoztatásból kell kitűnnie a fogyasztó számára mindazoknak az információknak, amelyek alapján egy általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó megalapozott döntést hozhat [C-186/16. számú ítélet 49. és 51. pontok]. Ennek oka, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind tájékozottsági szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül, hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát [C-147/16. számú ítélet 54. pont és az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat]. Az Irányelv célja ezért a szerződési feltételekkel kapcsolatban a felek között fennálló olyan egyenlőtlenségek kezelése, amelyek oka a szerződési feltételekkel kapcsolatos információs vagy szakértelembeli [C-147/16. számú ítélet 59. pont], illetve a tárgyalási lehetőségek terén jelentkező asszimetria [C-110/14. számú ítélet 27. pont]. Ennek az asszimetriának a kiküszöböléséhez szükséges, hogy a fogyasztó világos, érthető, átlátható tájékoztatást kapjon a megkötendő szerződés lényeges tartalmáról, mert csak így tud megalapozott döntést hozni arról, hogy vállalja-e a szerződésből rá háruló kötelezettségeket. Az általános szerződés

feltétel akkor átlátható, ha nem tartalmaz félreérthető információt, lényeges körülményt nem állít be lényegtelenként, nem hangsúlyozza a szolgáltatás vagy az adott termék előnyös tulajdonságait anélkül, hogy ezzel egyidejűleg a hátrányos tulajdonságokat, illetőleg kockázatokat tárgyilagosan és pontosan ne mutató be, és nem tartalmaz a fogyasztó számára érthetetlen és értelmezhetetlen kifejezéseket. A másodfokú bíróság e szempontokat is szem előtt tartva vizsgálta a keresettel támadott szerződéses kikötéseket.

[41] Az alperes a perben nem hivatkozott arra, hogy az ÁSZF-ben foglaltakhoz képest a szerződéskötés során bármilyen többlet-tájékoztatással látta el a felperest akár írásban, akár szóban. Az elsőfokú bíróság által tanúként kihallgatott biztosításközvetítő, Péterfi Zsolt vallomása (17.G.40.771/2016/9. számú tárgyalási jegyzőkönyv) alapján a másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy a tanú a szerződéskötés során nem adott érdemi többlet-tájékoztatást a felperesnek a szerződés és az annak részét képező ÁSZF írásba foglalt tartalmához képest. A tanú a vallomásában a költségek elszámolásával kapcsolatban azt adta elő, hogy nincs információja arról, hogy a biztosító „mit és hogyan számol el”. Álláspontja szerint az ajánlattal együtt írásban átadott, a biztosító által készített tájékoztatás érthető volt. A bíróság rendelkezésére bocsátott okiratokból az állapítható meg, hogy a biztosító által a biztosítási ajánlathoz készített tájékoztató anyag az ÁSZF-et tartalmazta, ehhez képest további tájékoztató anyag nem készült, erre az alperes sem hivatkozott. A P. Zs. tanú által a vallomásában megjelölt, 2008. március 21-én kelt „Kötvényillusztrációt”(31.P.86.012/2015/1. számon csatolt keresetlevél sorszámozatlan melléklete) az alperes a szerződés létrejöttét követően, a kötvénnyel együtt bocsátotta a felperes rendelkezésére, ezért ennek tartalma a szerződéskötést megelőző vagy azzal egyidejű tájékoztatásként nem vehető figyelembe. Mindezek alapján kizárólag az ÁSZF okiratba foglalt rendelkezései alapján kellett azt elbírálni, hogy a keresettel támadott kikötések az EUB C-621/17. számú ügyben hozott ítéletében megfogalmazott szempontrendszernek eleget tesznek-e.

[42] Az ÁSZF 2. § (19) bekezdésében szabályozott költségekre vonatkozó eljárással és a 2. § (25) bekezdésében szabályozott kezdeti költséggel kapcsolatban a másodfokú bíróság elsődlegesen rögzíti, hogy az erre vonatkozó támadott kikötések a szerződésben a befektetési egységalapokkal kapcsolatos fogalmak és eljárások cím alatt szerepelnek. Az általános szerződési feltételekben szereplő fogalom-meghatározások a felek jogairól és kötelezettségeiről rendszerint nem rendelkeznek, így tisztességtelennek sem minősülhetnek. A fogalom-meghatározások az általános szerződési feltételekben ahhoz szükségesek, hogy a felek jogai és kötelezettségei megfelelő szöveggörnyezetben, a szerződés rendszerében mindkét fél által azonos módon értelmezhetőek legyenek. Az ÁSZF 2. § (19) és (25) bekezdésében foglalt kikötésekben azonban a nyilvántartási díj, a havi kockázati díj, a kiegészítő biztosítások havi díja és a kezdeti költség fogalmához olyan többlettartalom társul, amely túlmutat az egyszerű fogalom-meghatározáson. A 2. § (25) bekezdésében foglalt feltétel a felek jogait és kötelezettségeit alakítja annak előírásával, hogy a biztosító a szerződéskötéssel kapcsolatos kezdeti költségek fedezésére a biztosítás tartamának első 10 évében évente minden befektetési egységalapban csökkentti a kezdeti befektetési egységek számát az 4. számú mellékletben meghatározott százalékkal, majd 10 év eltelté után a megmaradt kezdeti befektetési egységeket felhalmozási befektetési egységekké váltja át. Az ÁSZF 2. § (19) bekezdése a nyilvántartási díj, a kiegészítő biztosítások havi díja és a havi kockázati díj alperes általi érvényesítéséről rendelkezik, ezért szintén alakítja a felek szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit.

[43] A másodfokú bíróság ezért az EUB C-621/17. számú ügyben hozott ítéletében kifejtett és a jelen ítélet 36., 38., 39. és 40. pontjában részletezett további szempontok alapján vizsgálta, hogy a kezdeti költségre, a nyilvántartási díjra, a kiegészítő biztosítások havi díjára és a havi kockázati díjra vonatkozó, az ÁSZF 2. § (19) és (25) bekezdésében foglalt szerződéses rendelkezések eleget tesznek-e a világosság és érthetőség (átláthatóság) követelményének [Irányelv 5. cikk], valamint a jóhiszeműségre és az egyensúlyra (arányosságra) vonatkozó követelményeknek [Irányelv 3. cikk (1) bekezdés, rPtk. 209. § (1) bekezdés].

[44] Tekintettel arra, hogy az ÁSZF 2. § (19) bekezdés c) pontja az a) pontban meghatározott költségeknek a b) pont szerinti érvényesítésével kapcsolatban a 2. § (25) bekezdésében szabályozott kezdeti költségek azonnali érvényesítésére vonatkozó rendelkezést is tartalmaz, a másodfokú bíróság elsőként az ÁSZF 2. § (25) bekezdésében foglalt kikötés tisztességtelenségét vizsgálta a fenti szempontoknak és az rPtk. 209. § (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően, különös figyelemmel az ÁSZF-ben szabályozott egyéb költségekre.

[45] Az ÁSZF 2. § (25) bekezdésében foglalt feltétel valóban megfelel a nyelvi világosság követelményének, azaz a magyar nyelv szabályai szerint az az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó számára nyelvtanilag világos. A C-621/17. számú ügyben hozott ítélet 37. pontjában kifejtettek szerint azonban önmagában a nyelvi világosság nem elegendő annak megállapításához, hogy az érintett feltétel átlátható az átlagos fogyasztó számára. Mindezek alapján jelentősége van annak, hogy az ÁSZF 2. § (25) bekezdésének szóhasználatában a kezdeti költség ugyan „a szerződéskötéssel kapcsolatos kezdeti költségek” fedezésére szolgál, de a hivatkozott kikötés nem tartalmazza, hogy melyek azok a költségek, amelyekre a kezdeti költség fedezetet nyújt. Az ÁSZF egészéből sem vezethető le pontosan, hogy a kezdeti költség a biztosító mely szolgáltatását (szolgáltatásait) ellentételezi. Ennek oka egyrészt az, hogy a szerződés egyéb rendelkezései is tartalmazzanak a szerződő által befizetett biztosítási díj, illetve a biztosítási díjból a levonások után létrehozott eszközállomány biztosító általi csökkentésére vonatkozó rendelkezéseket, részben az alperes költségeinek fedezésére hivatkozással [ÁSZF 2. § (1), (3), (4), (5), (19), (20), (23), (24), (26) és (28) bekezdés], azonban a fogyasztó a szerződés teljes tartalma alapján sem képes azt ellenőrizni, hogy nincs-e átfedés a különböző költségek, az azok ellenében nyújtott szolgáltatások és a „kezdeti költségek” között. Az ÁSZF 2. számú melléklete tartalmazza az adott szerződéshez kapcsolódó költségek és minimális díjak értékeit, míg a 4. számú mellékelt 2. pontja a kezdeti költséglevonás mértékét. A szabályozás azonban nem átlátható, mert a 2. számú melléklet rendelkezik a szerződés létrehozása érdekében felmerült költségekről, de nem állapítható meg, hogy ezek teljesen vagy részben azonosak-e a 2. § (25) bekezdésében és a 4. számú mellékelt 2. pontjában meghatározott kezdeti költségekkel. A per elsőfokú tárgyalása során az alperes munkavállalója, Cs. O. tanú nyilatkozott arról a vallomásaiban, hogy „a kezdeti költség fedez mindent, gyakorlatilag a szerződés létrejöttével kapcsolatos költségeket,” így a biztosításközvetítő díját, nyomtatványköltségeket, a call center működtetésének költségeit, a pénzügyi intézmény felé fizetendő felügyeleti díjat (17.G.40.771/2016/13. számú tárgyalási jegyzőkönyv). A másodfokú bíróság kiemeli, hogy e költségek egy része számszerűsíthető, ezek azonban az ÁSZF-ben semmilyen módon nem jelennek meg. Az ÁSZF 2. számú melléklete ugyanakkor a szerződés létrehozása érdekében felmerült költségek körében 8 euró összegű költségátalányt tartalmaz, amely fedezetet nyújthat olyan általános, nem számszerűsíthető működési költségekre, mint a nyomtatványok előállításának vagy a call center működtetésének a

költségei. A másodfokú bíróság ezért az ÁSZF 2. § (25) bekezdésének az ÁSZF 2. § (1), (3), (4), (5), (19), (20), (23), (24), (26) és (28) bekezdésével, a 2. számú melléklettel és a 4. számú melléklet 2. pontjával való kapcsolatát, továbbá az alperes által nyújtott szolgáltatás természetét vizsgálva arra a következtetésre jutott, hogy az ÁSZF 2. § (25) bekezdésében foglalt kikötés nem érthető. Az ÁSZF 2. § (25) bekezdése szerinti, azonosítható szolgáltatás nélküli díjfizetési kötelezettség ugyanis nem átlátható olyan értelemben, hogy nem állapítható meg sem az, hogy miért kell az adott költséget megfizetni, sem az, hogy az adott költség a szerződés alapján felszámított egyéb költségekben és díjakban nem került-e ellentételezésre.

[46] A C-621/17. számú ügyben hozott ítélet 49. pontjában kifejtettek szerint az Irányelv 5. cikke által megkövetelt átláthatóság hiánya azonban csak az egyike azoknak a tényezőknek, amelyeket figyelembe kell venni a feltétel tisztességtelen jellegének értékelés során. A bíróságnak értékelnie kell a jóhiszeműség követelményének megvalósulását, valamint a fogyasztó kárára kialakult jelentős egyenlőtlenséget is. A másodfokú bíróság ezért a C-621/17. számú ügyben hozott ítélet 50., 51. és 52. pontjában kifejtett szempontok alapján azt is megvizsgálta, hogy a hivatkozott kikötés eleget tesz-e a jóhiszeműségekre és az egyensúlyra (arányosságra) vonatkozó követelményeknek. E vizsgálat eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy az ÁSZF 2. § (25) bekezdésében foglalt rendelkezés sérti a jóhiszeműség követelményét, mert a biztosítónak a fogyasztóval szembeni tisztességes és méltányos eljárása esetén észszerűen nem várható el a fogyasztótól, hogy meg nem határozott, általa nem azonosítható szolgáltatásért fizessen. Ezen túlmenően az érintett kikötés egyoldalúan és indokolatlanul jelentős gazdasági egyenlőtlenséget teremt a fogyasztó hátrányára és a biztosító javára. A biztosítási szerződés megkötésével mindkét félnek merülhetnek fel költségei (ilyen például az ÁSZF 2. számú mellékletében nevesítetten megjelenő orvosi vizsgálati díj), amelynek viseléséről a felek megállapodhatnak. E költségektől eltérően a szerződő feleknek a szerződés megkötésével kapcsolatos, a szerződés létrejötte érdekében kifejtett eljárása a szerződéskötési szabadság elvéből is következően nem a másik félnek nyújtott olyan szolgáltatás, amelynek ellenértéke (díja vagy költsége) a szerződés létrejöttét követően az rPtk. 4. § (1) bekezdésnek megfelelő eljárás esetén a másik szerződő féllel szemben érvényesíthető. A szerződés megkötése során az alperes megbízásából eljáró biztosításközvetítő [ÁSZF 1. § (27) bekezdés] az alperessel kötött megbízási szerződés alapján nem az alperessel szerződni kívánó fogyasztó, hanem az alperes érdekében jár el [rPtk. 474. § (1)-(2) bekezdés], díjazására az alperessel kötött megbízási szerződés és az rPtk. 478. §-a irányadó. Az ÁSZF 2. § (25) bekezdésben foglalt kikötés ezért egyoldalúan és indokolatlanul jelentős gazdasági egyenlőtlenséget okoz a felek között, mert a fogyasztót az alperes szolgáltatása nélkül kötelezi fizetésre.

[47] Mindezek alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságtól eltérően azt állapította meg, hogy az ÁSZF 2. § (25) bekezdésében foglalt kikötés az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen.

[48] Az ÁSZF 2. § (25) bekezdésében foglalt kikötés vizsgálata során figyelembe vett, az EUB C-621/17. számú ítéletében és a jelen ítélet 36., 38., 39. és 40. pontjában részletezett szempontok alapján a másodfokú bíróság tisztességtelennek találta az ÁSZF 2. § (19) bekezdésében foglalt kikötéseket is.

[49] Az ÁSZF 2. § (19) bekezdésének a) és b) pontjában foglalt feltételek szintén megfelelnek a nyelvi világosság követelményének, azaz a magyar nyelv szabályai szerint

azok az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó számára nyelvtanilag világosak, de nem tesznek eleget az érthetőség, átláthatóság követelményének. A 2. § (19) bekezdésének c) pontjában foglalt kikötés pedig nyelvtani szemponttól sem világos a fentiekben körülírt, átlagos fogyasztó számára, mert nem állapítható meg, hogy mit jelent „a még el nem számolt kezdeti költségek azonnali érvényesítésével” fordulat: a felhalmozási befektetési egységek átváltásának eszköze, módja-e az el nem számolt kezdeti költségek azonnali érvényesítése, vagy az „azonnali érvényesítés” megelőzi a kezdeti befektetési egységek felhalmozási befektetési egységekké átváltását, és csak azok a kezdeti befektetési egységek válthatók át felhalmozási befektetési egységekké, amelyek a kezdeti költségek levonása után megmaradnak.

[50] Az ÁSZF 2. § (19) bekezdésében foglalt kikötéseket elsősorban a nyilvántartási díj meghatározását tartalmazó 2. § (20) bekezdésével, a havi kockázati díjra vonatkozó 2. § (22) és (23) bekezdésével, a kiegészítő biztosítások havi díjára vonatkozó 2. § (24) bekezdésével, valamint a kezdeti költség szabályait tartalmazó 2. § (25) bekezdésével együtt kell értelmezni. Az említett kikötésekben foglalt fogalom-meghatározások (nyilvántartási díj, havi kockázati díj, kiegészítő biztosítások havi díja) ellenére a fogyasztó az ÁSZF teljes tartalma ellenére sem tudja ellenőrizni, hogy nincs-e átfedés az itt és az ÁSZF más részeiben szabályozott különböző költségek, és az azok ellenében az alperes által nyújtott szolgáltatások között. A másodfokú bíróság ezzel összefüggésben részben visszautal az ÁSZF 2. § (25) bekezdésével kapcsolatban kifejtettekre, amely szerint az azonosítható szolgáltatás nélküli díjfizetési kötelezettség nem átlátható olyan értelemben, hogy nem állapítható meg egyrészt az, hogy miért kell az adott költséget megfizetni, másrészt az, hogy az adott költség a szerződés alapján felszámított egyéb költségekben és díjakban nem került-e ellentételezésre.

[51] Az ÁSZF 2. § (19) bekezdésének a) pontjában foglalt kikötéssel kapcsolatban is jelentősége van annak, hogy az ÁSZF egyéb rendelkezései is tartalmazzanak a szerződő fogyasztó által befizetett biztosítási díjra, illetve a biztosítási díjból a levonások után létrehozott eszközállomány biztosító általi csökkentésére vonatkozó rendelkezéseket, részben az alperes költségeinek fedezésére hivatkozással [ÁSZF 2. § (1), (3), (4), (5), (26) és (28) bekezdése], de a szerződés teljes tartalma alapján sem ellenőrizhető, hogy nincs-e átfedés a különböző költségek, az azok ellenében nyújtott szolgáltatások és a már elemzett, a 2. § (25) bekezdése szerinti kezdeti költségek között. Nem állapítható meg az ÁSZF alapján, hogy mennyiben tér el a 2. § (3) bekezdésében meghatározott, a befektetési egység alap kezelése címén felszámított kezelési költség, a 2. § (4) bekezdésében meghatározott alapkezelési díj, a 2. § (20) bekezdésében meghatározott nyilvántartási díj és a 2. § (23) bekezdésében meghatározott havi kockázati díj ellenében az alperes által a fogyasztónak nyújtott szolgáltatás. Ezen túlmenően a 2. § (19) bekezdésének szóhasználatából az átlagos fogyasztó arra a következtetésre juthat, hogy a (19) bekezdésben foglalt kikötés egy pontban foglalja össze az alperes által a szerződés alapján felszámított valamennyi rendszeres díjat, de az ÁSZF 2. § (4) bekezdése is tartalmaz időszakonként visszatérően (azaz rendszeresen) fizetendő díjra vonatkozó rendelkezést. Az ÁSZF 2. § (19) bekezdésének megfogalmazása ezért megtévesztő, azaz nem érthető, nem átlátható. Az ÁSZF 2. § (19) bekezdésének a) pontjában foglalt kikötés abból az okból sem átlátható, mert a mellékletekkel együtt 33 oldal terjedelmű ÁSZF-ben a különböző címen fizetendő díjak, költségek és levonások az ÁSZF különböző helyein szétszórva szerepelnek úgy, hogy együttes hatásuk a fogyasztó számára nem értékelhető. Az ÁSZF nem tartalmaz olyan könnyen értelmezhető, a fogyasztó számára is átlátható modellszámítást arról, hogy meghatározott összegű rendszeres éves díj fizetése mellett, egy elméleti piaci ár alapulvételével számított befektetési egység vételi és eladási ár

figyelembevételével a rendszeres éves díját milyen típusú, milyen mértékű és milyen összegű költségek és díjak terhelik, és ezek a befektetési egységei számát és értékét mennyiben és milyen módon csökkentik. Mindezek alapján az ÁSZF 2. § (19) bekezdésének a) pontjában foglalt kikötés együtt értelmezve az 2. § (1), (3), (4), (5), (20), (23), (24), (25), (26) és (28) bekezdésével, a 2. számú melléklettel és a 4. számú melléklet 2. pontjával nem érthető és nem átlátható abban az értelemben, hogy egyrészt nem állapítható meg, hogy a 2. § (19) bekezdés a) pontjában meghatározott költségeket milyen szolgáltatásért kell megfizetni, másrészt, hogy azok a szerződés alapján felszámított egyéb költségekben és díjakban nem kerültek-e ellentételezésre.

[52] Az ÁSZF 2. § (19) bekezdés b) pontjában foglalt kikötés sem átlátható, mert annak alapján a fogyasztónak nincs módja egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket. A hivatkozott kikötés arról rendelkezik, hogy a biztosító a 2. § (19) bekezdés a) pontja szerinti költségeket a befektetési egységek vételi árán váltja át befektetési egységekké, és azokat vonja le a befektetési egységalapokból. A befektetési egységek vételi áráról az ÁSZF 2. § (10) bekezdése tartalmaz rendelkezést, visszautalva a 2. § (5) bekezdése szerinti nettó eszközértékre és ezen keresztül a 2. § (2) bekezdése szerinti bruttó eszközértékre. Az ÁSZF 2. § (2) bekezdése szerint a bruttó eszközérték „egy befektetési eszközalap eszközeinek piaci értéke”, azonban a szerződés egész tartalma alapján sem állapítható meg, hogy a „piaci értéket” ki, milyen tényezők alapján és milyen piachoz viszonyítva határozza meg. Tekintettel arra, hogy az ÁSZF 2. § (19) bekezdésének b) pontjában foglalt kikötés több, az ÁSZF különböző helyein olvasható egyéb kikötésekkel együtt értelmezendő, de ezek egybevetése alapján sem állapítható meg a befektetési egységek vételi ára képzésének a mechanizmusa, nem állapítható meg, hogy a támadott kikötésnek milyen gazdasági következményei vannak a fogyasztóra nézve. Az ÁSZF 2. § (19) bekezdésnek b) pontja ezért nem egyértelmű, a fogyasztó számára átláthatatlan.

[53] Az ÁSZF 2. § (19) bekezdés c) pontjában foglalt kikötés szintén átláthatatlan a fogyasztó számára, több okból is. Az említett kikötésből önmagában nem, csupán az ÁSZF több szerződéses rendelkezésével [ÁSZF 1. § (14), (21) és (22) bekezdés, 2. § (16), (17) és (18) bekezdés] összevetve, az említett kikötéseket egymásra tekintettel, együttesen értelmezve állapítható meg, hogy abban az esetben, ha a biztosítás első két évében nem történik a rendszeres díjon felüli eseti díjbefizetés, akkor a biztosító a rendszeres biztosítási díj kezdeti fedezeti díjrészből jóváírt kezdeti befektetési egységek felhalmozási befektetési egységgé váltásával érvényesíti a 2. § (19) bekezdés a) pontjában meghatározott költségeket, annak ellenére, hogy a 2. § (19) bekezdés c) pontjában foglalt kikötés első mondatából arra lehet következtetni, hogy a 2. § (19) bekezdés a) pontjában meghatározott költségek érvényesítése elsősorban az eseti biztosítási díjakból vásárolt felhalmozási befektetési egységekből történik. Ezen túlmenően nem átlátható, hogy a kezdeti befektetési egységek felhalmozási befektetési egységekké váltása milyen szabályok szerint, milyen módszerrel történik. Az ÁSZF 2. § (19) bekezdésnek c) pontja azt is tartalmazza, hogy a 2. § (19) bekezdés a) pontjában meghatározott költségek érvényesítése a még el nem számolt kezdeti költségek azonnali érvényesítésével történik. Az ÁSZF 2. § (19) bekezdésének c) pontjában foglalt kikötés tehát az ÁSZF különböző helyein olvasható egyéb kikötésekkel együtt értelmezendő, de ezek egybevetése alapján sem állapítható meg egyértelműen, hogy egyrészt milyen mechanizmus alapján történik a kezdeti befektetési egységek felhalmozási befektetési egységekké váltása, másrészt milyen módon történik ennek során vagy ezt megelőzően „a még el nem számolt kezdeti befektetési egységek azonnali érvényesítése.” Az ÁSZF 2. § (19)

bekezdés c) pontjában foglalt kikötésből ezért sem önmagában, sem az adott kikötést a hivatkozott egyéb kikötésekkel [ÁSZF 1. § (14), (21) és (22) bekezdés, 2. § (16), (17) és (18) bekezdés, (19) bekezdés a) pont] összevetve nem állapítható meg, hogy a támadott kikötésnek milyen gazdasági következményei vannak a fogyasztóra nézve. Ezen túlmenően az ÁSZF 2. § (19) bekezdése sem összességében, sem a c) pontban átlátható módon nem tartalmazza a szerződésnek azt a lényeges tulajdonságát, amelyet maga az alperes foglalt össze a 8.G.41.335/2015/13. számú beadványában, és amelynek a lényege az, hogy a szerződés idő előtti megszüntetése a szerződő fél részéről veszteséggel jár, a kezdeti években történő megszüntetés pedig akár az addig befizetett biztosítási díjak teljes elvesztését is eredményezheti. Végezetül tekintettel arra, hogy a másodfokú bíróság az ÁSZF 2. § (25) bekezdésében meghatározott kezdeti költségről és annak felszámításáról a jelen határozat 45. és 46. pontjában részletesen kifejtettek szerint megállapította, hogy az arra vonatkozó kikötés tisztességtelen, ezért e tisztességtelen kikötésen alapuló költségnek az ÁSZF 2. § (19) bekezdés c) pontján alapuló „azonnali érvényesítése” is szükségképpen tisztességtelen.

[54] A másodfokú bíróság az ÁSZF 2. § (19) bekezdésében foglalt feltételekkel kapcsolatban is értékelte, hogy azok megfelelnek-e a jóhiszeműségre és az arányosságra (egyensúlyra) vonatkozó követelményeknek. A másodfokú bíróság e vizsgálat eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy az ÁSZF 2. § (19) bekezdésében foglalt rendelkezések sértik a jóhiszeműség követelményét, mert a fentiek szerint részben megtévesztő, részben átláthatatlan kikötések a fogyasztót hátrányos helyzetbe hozzák, ezért a biztosító tisztességes és méltányos eljárása esetén észszerűen nem várható el a fogyasztótól, hogy meg nem határozott, általa nem azonosítható szolgáltatásért fizessen. Ezen túlmenően az érintett kikötések egyoldalúan és indokolatlanul jelentős gazdasági egyenlőtlenséget teremtenek a fogyasztó hátrányára és a biztosító javára azáltal, hogy a biztosító lényegében ugyanazon tevékenysége ellátásáért különböző jogcímenek szed díjat, továbbá az ÁSZF 2. § (19) bekezdésének c) pontjára alapítottan a „még el nem számolt” tisztességtelen költségeket [ÁSZF 2. § (25) bekezdése szerinti kezdeti költség] érvényesíti.

[55] Mindezek alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságtól eltérően azt állapította meg, hogy az ÁSZF 2. § (19) bekezdésében foglalt kikötések az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelenek.

[56] A másodfokú bíróság tisztességtelennek találta az ÁSZF 22. § (2) bekezdésében foglalt kikötést is. Ez a kikötés a szerződés díjmentesítése (ÁSZF 22. §) esetére arról rendelkezik, hogy a biztosító a díjmentesítés napjával a biztosítás kezdeti befektetési egységeit felhalmozási befektetési egységekké váltja át „az el nem számolt kezdeti költségek azonnali érvényesítésével.” A másodfokú bíróság a 2. § (19) bekezdésének c) pontjában foglalt kikötéshez hasonlóan e kikötéssel kapcsolatban is azt állapította meg, hogy annak megfogalmazása a nyelvi világosság követelményének sem tesz eleget. Az átlagos fogyasztó számára nem világos, hogy mit jelent az adott feltételben „az el nem számolt kezdeti költségek azonnali érvényesítésével” fordulat: a felhalmozási befektetési egységek átváltásának eszköze, módja-e az el nem számolt kezdeti költségek „azonnali érvényesítése”, vagy az „azonnali érvényesítés” megelőzi a kezdeti befektetési egységek felhalmozási befektetési egységekké átváltását, és csak azok a kezdeti befektetési egységek válthatók át felhalmozási befektetési egységekké, amelyek a kezdeti költségek levonása után megmaradnak. Ezen túlmenően e kikötés esetében sem állapítható meg egyértelműen, hogy egyrészt milyen mechanizmus alapján történik a kezdeti befektetési egységek felhalmozási befektetési egységekké váltása, másrészt milyen módon történik ennek során vagy ezt

megelőzően „az el nem számolt kezdeti befektetési egységek azonnali érvényesítése.” A támadott kikötésből ezért nem állapítható meg, hogy annak alkalmazása ténylegesen milyen gazdasági következményekkel jár a fogyasztóra nézve. Jelentősége van továbbá annak, hogy az ÁSZF 22. § (2) bekezdése a kezdeti költség felszámításával (azonnali érvényesítésével) kapcsolatban az ÁSZF 2. § (25) bekezdésére utal vissza. Tekintettel arra, hogy a másodfokú bíróság az ÁSZF 2. § (25) bekezdésében meghatározott kezdeti költségről és annak felszámításáról a jelen határozat 45. és 46. pontjában részletesen kifejtettek szerint megállapította, hogy az arra vonatkozó kikötés az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen, ezért e tisztességtelen kikötésen alapuló kezdeti költségnek az ÁSZF 22. § (25) bekezdésére alapított érvényesítése is szükségképpen tisztességtelen.

[57] A másodfokú bíróság az ÁSZF 22. § (2) bekezdésében foglalt feltétellel kapcsolatban is értékelte, hogy az megfelel-e a jóhiszeműsége és az arányosságra (egyensúlyra) vonatkozó követelményeknek. A másodfokú bíróság e vizsgálat eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy az ÁSZF 22. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés sérti a jóhiszeműség követelményét, mert a fentiek szerint átláthatatlan kikötés a fogyasztót hátrányos helyzetbe hozza, ezért a biztosító tisztességes és méltányos eljárása esetén észszerűen nem várhatta el a fogyasztótól, hogy tisztességtelen költség megfizetésére kötelezze magát. Ezen túlmenően az érintett kikötés egyoldalúan és indokolatlanul jelentős gazdasági egyenlőtlenséget teremt a fogyasztó hátrányára és a biztosító javára önmagában abból az okból, hogy a biztosító el nem számolt, tisztességtelen költséget [ÁSZF 2. § (25) bekezdése szerinti kezdeti költség] kíván érvényesíteni a fogyasztóval szemben.

[58] A másodfokú bíróság ezért az elsőfokú bíróságtól eltérően azt állapította meg, hogy az ÁSZF 22. § (2) bekezdésében foglalt kikötés is tisztességtelen az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján.

[59] Az ÁSZF 24. § (3) és (4) bekezdésében foglalt kikötést a másodfokú bíróság ugyancsak tisztességtelennek találta. Az rPtk. 565. §-a rendelkezik életbiztosítás esetén a visszavásárlásról. E szabályozás szerint, ha a szerződés bármely okból a biztosítási összeg kifizetése nélkül szűnik meg, a biztosító köteles a befizetett díjnak a szabályzatban megállapított részét (visszavásárlási összeg) kifizetni. Az ÁSZF 23. §-a a biztosítási szerződésnek a szerződő fél általi felmondása esetére azt írja elő, hogy a biztosító ebben az esetben a szerződés megszűnésekor érvényes visszavásárlási összeget fizeti ki a szerződő félnek. Az ÁSZF 24. § (4) bekezdése a visszavásárlási összegről úgy rendelkezik, hogy az a szerződő számláján nyilvántartott kezdeti és felhalmozási befektetési egységekre az igény bejelentését követő első értékelési napon megállapított vételi áron számított összeértékének a 4. számú mellékletben meghatározott százaléka. A 4. számú melléklet 4. pontjából az állapítható meg, hogy a visszavásárlási százalék a felhalmozási befektetési egységekre mindig 100% (függetlenül a biztosítási szerződés megkötésétől a visszavásárlásig eltelt időszaktól), míg a kezdeti befektetési egységekre a 4. számú melléklet 3. pontjában megállapított, az eltelt biztosítási évek számától függő, az eltelt évekkal növekvő százalékos érték. A kezdeti befektetési egység fogalmát az ÁSZF 2. § (17) bekezdése, a felhalmozási befektetési egység fogalmát az ÁSZF 2. § (18) bekezdése határozza meg. Az ÁSZF 2. § (17) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az első és második évben esedékes rendszeres díj kezdeti fedezeti díjrészből (azaz az éves biztosítási díjrészből) jóváírt befektetési egység a kezdeti befektetési egység, míg az ÁSZF 2. § (18) bekezdése értelmében a kezdeti befektetési egységeken felül vásárolt befektetési egység a felhalmozási befektetési egység. A rendszeres biztosítási díj fogalma az ÁSZF 1. § (14) és (21) bekezdése, az eseti díj fogalma az ÁSZF 1. § (22)

bekezdése alapján határozható meg. Az ÁSZF 24. § (4) bekezdését, a 4. számú melléklet 4. pontját és az ÁSZF 2. § (17)-(18) bekezdését együtt értelmezve az lenne megállapítható, hogy az eseti díjakból vásárolt felhalmozási befektetési egységek visszavásárlása mindig 100%-on történik, függetlenül attól, hogy mennyi idő telt el a biztosítási szerződés megkötésétől a visszavásárlásig. Az 24. § (3) bekezdése azonban azt írja elő, hogy a biztosítási szerződés megkötésétől számított két év díjjal fedezett tartamon belül a visszavásárlási összeg meghatározásához a biztosító a „meg nem képzett” kezdeti befektetési egységek mértékéig a felhalmozási befektetési egységeket kezdeti befektetési egységekként kezeli. A hivatkozott kikötés azonban nem tesz eleget a nyelvi világosság követelményének, mert a magyar nyelv szabályai alapján nem világos a „meg nem képzett” kezdeti befektetési egység jelentése. A hivatkozott kikötés az ÁSZF egyéb rendelkezéseivel összevetve sem érthető, mert a „meg nem képzett” kezdeti befektetési egység fogalma az ÁSZF-ben sehol nem szerepel. Az észszerűen figyelmes, körültekintő, átlagosan tájékozott fogyasztó számára a hivatkozott kikötés gazdasági következménye sem átlátható, mert csak az ÁSZF-ben különböző helyeken, egymáshoz nem kapcsolódóan elhelyezett több kikötés együttes értelmezése alapján lehet következtetni arra, hogy abban az esetben, ha a biztosító a szerződést a szerződés megkötésétől számított két év díjjal fedezett tartamon belül vásárolja vissza, akkor a 4. számú melléklet 4. pontjában foglaltak ellenére az eseti díjakból vásárolt felhalmozási befektetési egységek visszavásárlása nem 100%-on történik. Az érintett kikötésből az sem állapítható meg, hogy milyen mechanizmus szerint történik a felhalmozási befektetési egységek kezdeti befektetési egységekként kezelése.

[60] Nem érthető, nem átlátható az ÁSZF 24. § (4) bekezdésének a vételi ár és az azon alapuló összérték számítására vonatkozó rendelkezése sem. Az ÁSZF 2. § (19) bekezdésének b) pontjával kapcsolatban a másodfokú bíróság már kifejtette, hogy a befektetési egységek vételi áráról az ÁSZF 2. § (10) bekezdése tartalmaz rendelkezést, visszautalva a 2. § (5) bekezdése szerinti nettó eszközértékre és ezen keresztül a 2. § (2) bekezdése szerinti bruttó eszközértékre. Az ÁSZF 2. § (2) bekezdése szerint a bruttó eszközérték „egy befektetési eszközalap eszközeinek piaci értéke”, azonban a szerződés egész tartalma alapján sem állapítható meg, hogy a „piaci értéket” ki, milyen tényezők alapján és milyen piachoz viszonyítva határozza meg. Az ÁSZF 24 § (4) bekezdésében foglalt kikötés több, az ÁSZF különböző helyein olvasható egyéb kikötéssel együtt értelmezendő, de ezek egybevetése alapján sem állapítható meg a befektetési egységek vételi ára képzésének a mechanizmusa. Ebből következően nem állapítható meg, hogy az ÁSZF 24. § (4) bekezdésében foglalt kikötés alkalmazása ténylegesen milyen gazdasági következményekkel jár a fogyasztóra nézve.

[61] Mindezekén túl sem az ÁSZF 24. § (3) és (4) bekezdése, sem egyéb rendelkezése semmilyen módon nem hívja fel a fogyasztó figyelmét a szerződésnek arra a lényeges tulajdonságára, amelyet az alperes foglalt össze a 8.G.41.335/2015/13. számú beadványában azzal a tartalommal, hogy a szerződés idő előtti megszüntetése (visszavásárlása) a szerződő fél részéről veszteséggel jár, a kezdeti években történő megszüntetés (visszavásárlás) pedig akár az addig befizetett díjak teljes elvesztését is eredményezheti, és mindennek az a magyarázata, hogy az alperes a szerződésben kitűzött futamidő letelte előtt megszüntetett vagy díjmentesített szerződésre a teljes futamidőre kiszámolt költségeit vonja le a vele szerződő féltől.

[62] Az ÁSZF 24. § (3) és (4) bekezdésében foglalt rendelkezés sérti a jóhiszeműség követelményét, mert a fentiek szerint megtévesztő, nem átlátható kikötések a fogyasztót

hátrányos helyzetbe hozzák, ezért a biztosító tisztességes és méltányos eljárása esetén észszerűen nem várható el a fogyasztótól, hogy olyan tartalmú szerződést kössön, amelynek a futamidő lejártát megelőző, meghatározott időn belül történő megszüntetéséből vesztesége, mégpedig nagy valószínűséggel jelentős vesztesége származik. Ezen túlmenően az érintett kikötés egyoldalúan és indokolatlanul jelentős gazdasági egyenlőtlenséget teremt a fogyasztó hátrányára és a biztosító javára, mert miközben a fogyasztónak a szerződés futamidő lejártát megelőző megszüntetésével jelentős vesztesége keletkezik, addig a biztosító a szerződés megszüntetésének időpontjától függetlenül a teljes futamidőre kiszámolt költségeit érvényesíti a vele szerződő fogyasztóval szemben.

[63] Mindezek alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságtól eltérően azt állapította meg, hogy az ÁSZF 24. § (3)-(4) bekezdésében foglalt kikötések az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelenek.

[64] A keresettel támadott kikötések tisztességtelenségük okán az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése alapján semmisek, ezért nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra. A másodfokú bíróság erre tekintettel az rPtk. 239. § (2) bekezdése alapján azt is vizsgálta, hogy a szerződés az érvénytelen részek nélkül teljesíthető-e. Ezzel kapcsolatban arra a következtetésre jutott, hogy az rPtk. 536. §-ában és az 560-565. §-ában, továbbá az rBit. 3. § (1) bekezdés 4. pontjában foglaltaknak megfelelő tartalmú, befektetési egységekhez kötött életbiztosítási szerződésből eredő jogait és kötelezettségeiket a szerződő felek abban az esetben is tudják teljesíteni, ha a szerződés nem tartalmazza az ÁSZF 2. § (19) és (25) bekezdésében, a 22. § (2) bekezdésében, és a 24. § (3) és (4) bekezdésében foglalt feltételeket.

[65] Mindezek alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét az rPp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, és az ÁSZF 2. § (19) és (25) bekezdésében, a 22. § (2) bekezdésében, és a 24. § (3) és (4) bekezdésében foglalt kikötések tisztességtelenségét a rendelkező részben foglaltak szerint az rPp. 213. § (2) bekezdése alapján részítélettel megállapította. Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét a 2.960 euró megfizetésére irányuló kereset tekintetében – az elsőfokú perköltségre is kiterjedően – az rPp. 252. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és ebben a részében az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

[66] A felperes részítélettel el nem bíralt kereseti kérelme az általa tisztességtelennek tekintett, és a jelen részítélettel semmisnek nyilvánított kikötések figyelmen kívül hagyásával a szerződés alapján neki járó pénzösszeg követelésére irányul. Az elsőfokú bíróság eltérő jogi álláspontja folytán a felperes marasztalásra irányuló keresetét nem vizsgálta. A felperes a keresete alapjául szolgáló számítást az elsőfokú eljárás során elkészítette. Az alperes ezzel szemben arra hivatkozott, hogy a szerződés megszűnésére tekintettel a felperesnek visszajáró összeget a szerződés és az annak részét képező ÁSZF alapján helytállóan számította ki. A tárgyalás ismételt megnyitását követően folytatódó eljárásban az elsőfokú bíróságnak az rPp. 141. § (2) bekezdése alapján fel kell hívnia az alperest, hogy a részítélet alapján tisztességtelen, ezért semmis kikötéseken alapuló költségek és díjak figyelmen kívül hagyásával nyilatkozzon a felperes számítására. Amennyiben az abban foglaltakat vitatja, akkor készítse el a saját számítását a felperes által a szerződés fennállása alatt teljesített biztosítási díjakból a felperesnek visszajáró pénzösszeg tekintetében. Az alperes a számítás során csak azokat a költségeket és díjakat veheti figyelembe, amelyek felszámítása a

szerződés érvényes rendelkezésein alapul. Az elsőfokú bíróságnak a felek nyilatkozatától függően kell folytatnia az eljárást. A folytatódó eljárásban az rPp. 163. § (2) bekezdése alapján az ellenfél beismerése, mindkét fél által egyező vagy bírói felhívás ellenére kétségbe nem vont előadása folytán valónak fogadhat el tényeket, ha azok tekintetében kétsége nem merül fel. Az rPp. 163. § (2) bekezdésében foglaltak hiányában az elsőfokú bíróságnak az rPp. 163. § (1) bekezdése alapján az rPp. 164. § (1) bekezdésében foglaltak szerint kell lefolytatnia a bizonyítást a felperesnek járó pénzösszeg tekintetében. Amennyiben a felek tényelőadása között fennálló ellentmondás jellege miatt a visszajáró pénzösszeg megállapításához különleges szakértelem szükséges, akkor az elsőfokú bíróságnak le kell folytatnia a felperes által már indítványozott szakértői bizonyítást, az rPp. 76. § (1) bekezdésében foglaltak figyelembevételével. A marasztalásra irányuló kereset elbírálásához szükséges, a fentiek szerint lefolytatandó bizonyítási eljárás a másodfokú eljárás kereteit meghaladja.

[67] Tekintettel arra, hogy a pernyertesség-pervesztesség végleges aránya a megismételt eljárásban hozott érdemi döntéstől függően állapítható meg, a másodfokú bíróság az elsőfokú perköltségre is kiterjedően helyezte hatályon kívül az elsőfokú bíróság ítéletét.

[68] A másodfokú bíróság az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 39. § (1) bekezdése és a 46. § (1) bekezdése alapján számított, a fellebbezés benyújtásakor (2019. január 18.) irányadó, az MNB által közzétett 318,2 forint/euró középárfolyam alapulvételével meghatározott 941.872 forint fellebbezési értékből kiindulva a felperes fellebbezésével felmerült 75.350 forint fellebbezési illetékből és a felek jogi képviselőinek a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (1) bekezdése, a (2) bekezdés a) pontja, az (5) bekezdése és a 4/A. §-a alapján meghatározott munkadíjából álló másodfokú perköltséget a részítélet tartalmára tekintettel csupán megállapította, annak viseléséről az elsőfokú bíróságnak kell döntenie az eljárást befejező határozatában.

[69] A felperes ténylegesen 78.605 forint fellebbezési illetéket fizetett meg az elsőfokú bíróságnál elektronikus úton. A 75.350 forint fellebbezési illetéket meghaladóan megfizetett 3.255 forint fellebbezési illeték visszatérítését külön eljárásban kérheti az állami adóhatóságtól az Itv. 79. § (2) bekezdés a) pontja és a 80. § (1) bekezdés f) pontja alapján.

Budapest, 2021. május 18.

Dr. Pusztai Anita

a tanács elnöke

Dr. Lupóczné dr. Krammer Edit
Zsófia

Dr. Gráner

előadó bíró
bíró

